

Berachot Sources 53

מלחמת ה' מסכת ברכות דף יב עמוד א

אמר הכותב והלא פירש ואמר תפלה ומזזה וברכת המזון דהוה ליה מצות עשה שלא הזמן גרמא וכל מ"ע שלא הזמן גרמא נשים חייבות הא משמע שהן חייבות דבר תורה והטעם שעליו סמך רבינו בזה משום דרבי יוחנן דאמר להוציא רבים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן ומה שדחה בה בעל המאור דמאן דמחייב מדאורייתא בברכת המזון אף על גב דלא אכל אלא שיעורא דרבנן מפיק למאן דאכל שיעורא דאורייתא דברי הבאי הם שכלל גדול אמרו כל שאינו מחויב בדבר אין מוציא את הרבים ידי חובתן והא לאו חומר דרבנן היא אלא מלתא דטעמא היא ומדאורייתא היא דאין מוציאין מן הפטור על החיוב וכיון דמ"מ מן התורה אינו מחויב בדבר בכזית דגן היכי אתי דרבנן ומפיק דאורייתא ועוד דמסקנא בכמה מזמנין בכזית או בכביצה אסקה אביי בפ' שלשה שאכלו והוא מסקנא דשמעתא הכא

רמב"ם הלכות ברכות פרק ו הלכה כ

צריך אדם לנגב את ידיו ואחר כך יאכל וכל האוכל בלא ניגוב ידים כאוכל לחם טמא, וכל הנוטל ידיו באחרונה מנגב ואח"כ מברך ותכף לנטילת ידים ברכת המזון לא יפסיק ביניהם ע בדבר אחר אפילו לשתות מים אחר שנוטל ידיו באחרונה אסור עד שיברך ברכת המזון.

כסף משנה הלכות ברכות פרק ו הלכה כ

[כ] וכל האוכל וכו'. פרק קמא דסוטה (דף ד') מימרא:

ותכף לנטילת ידים וכו'. פרק כיצד מברכין (ברכות מ"ב) מימרא דר' חייא בר אשי אמר רב תיכף לנטילת ידים ברכה ופירש"י לנטילת ידים דמים אחרונים ברכת המזון ולא יאכל כלום עד שיברך על מזונו עכ"ל. ומשמע מדברי רבינו ורש"י דלהפסיק בדבור בין מים אחרונים לברכה מותר והטעם שלא פי' תכף לנטילת ידים ברכה שלא יפסיק ביניהם אפילו בדבור משום דלקמן אמרינן אין מסיחין על כוס של ברכה כלומר משמזגו את הכוס אסור לדבר ואם איתא אף קודם שמזג את הכוס אסור דתכף לנטילת ידים ברכה אלא ודאי לא איתמר תכף לנטילת ידים ברכה אלא לענין שלא יאכל וישתה עד שיברך. ונראה שאם אמרו הבו וניטול ידינו מותר לאכול ולשתות ובתנאי שיחזור ויברך בתחלה דלא גרע מגמר בלבו מלאכול שצריך לחזור ולברך כמבואר בדברי רבינו פ"ד מהלכות אלו:

תוספות מסכת ברכות דף נב עמוד ב ד"ה תכף לנטילת

תכף לנטילת ידים סעודה - והאי דלא חשיב ליה לעיל בפ' כ"מ (דף מב.) בהדי אידך תכיפות משום דשנויה במשנה לא חש למתנייה.

תוספות הרא"ש מסכת ברכות דף נב עמוד ב

תכף לנטילת ידים סעודה. והא דלא חשיב לה לעיל בפ' כיצד מברכין גבי ג' תכיפות הן משום דהך דהכא ברייתא היא לא חש למחשבה

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נב עמוד ב

תכף לנטילת ידים סעודה. מאי דבר אחר? - הכי קאמרי להו בית הלל לבית שמאי: לדידכו דאמריתו אסור להשתמש בכלי שאחוריו טמאין דגזרינן משום ניצוצות, אפילו הכי - הא עדיפא, דתכף לנטילת ידים סעודה.

רבינו יונה מסכת ברכות דף ל עמוד א

שלשה תכיפות הן וכו' יש ששואלין למה לא אמר ד' דהא איכא אחרינא דהיינו תכף לנטילה סעודה וי"ל דלא מני אלא הני דילפינן להו מקראי. בירושלמי תכף לסמיכה שחיטה דכתיב וסמך וסמוך ליה ושחט תכף לגאולה תפלה דכתיב ה' צורי וגואלי וסמוך ליה יענך ה' ביום צרה שהוא תפלה תכף לנטילת ידים ברכה דכתיב שאו ידיכם קודש וברכו את ה':

בית הבחירה למאירי מסכת ברכות דף מב עמוד א

לית הלכתא ככל הני שמעתתא כלומר דלאו גמר לחוד הויא ליה גמר סעודה ולא אף בסלוק אלא הכל תלוי בנטילת ידיים שאם נטל אסור אף בברכה עד שיברך ברכת המזון ומה שאמרו ברגיל בשמן שמן מעכו פירוש שרגילים היו למשוח ידיהם בשמן חשוב אחר אכילה קודם נטילה שכל זמן שלא בא אין זה גמר אכילה הא משבא הוה ליה כנטילה ואף זו בכלל הני שמעתתא שאמרו עליהם שאין הלכה כאחת מהן ומה שלא הזכירו בתכיפות אלו תכף לנטילת ידיים סעודה מפני שאין הלכה כן שאם שימר את ידיו אינו צריך וכעין מה שאמרו נוטל אדם את ידיו שחרית ומתנה עליהם כל היום כולו או שמא שתיהן נכללות בה תכף לנטילה ראשונה ברכת המוציא ותכף לנטילה אחרונה ברכת המזון:

שיטה מקובצת מסכת ברכות דף מב עמוד א

שלוש תכיפות הן וכו' תיכף לנטילת ידיים ברכה. כלומר לאו לחיוביה שיברך לאלתר אלא הכי קאמר תיכף למים אחרונים ברכה ומכי נטל ידיו אסור לאכול ואפילו בברכת המוציא דכיון שנטל ידיו לברכה הא קביל עליה לברוכי ברכת המזון. הא כל היכא דליכא נטילת ידיים שרי ואי משום נמלך סגי ליה בברכה שלפניו. והא דאמרין בפסחים דאמר להו רב יבא סבא לתלמידי דרב משמיה דרב כיון דאמריתו הוה לן ונברך איתסר לכו למשתי דאפילו משום אמירה לחוד אתא לעכובינהו ולא משום נטילת ידיים והני תרווייהו משמיה דרב. הא פירש לה רבינו אלפסי ז"ל התם דאיתסר לכו למשתי בלא ברכת היין קאמר. וכיון דכן מוטב הוא שיברך ברכת המזון ויברך על הכוס ברכת היין והדר שותה כרצונו יותר משישתה עכשיו ויברך ברכת היין והדר הן צריכין לברך ברכת היין על הכוס של ברכת המזון. וא"ת אמאי לא חשיב ארבע תכיפות דהא איכא אחריתי דהיינו תיכף לנטילה סעודה כבית הלל. וי"ל דלא מני אלא הני דילפינן להו מקראי בירושלמי, תכף לסמיכה שחיטה דכתיב וסמך ידו וסמך ליה ושחט, תכף לגאולה תפילה דכתיב ה' צורי וגואלי וסמך ליה יענך ה' ביום צרה שהוא תפלה, תכף לנטילת ידיים ברכה דכתיב שאו ידיכם קודש וברכו את ה'. אי נמי משום דלא דמיא להנך תלת משום שאינו רשאי להפסיק כלל אבל בין נטילת ידיים לסעודה אם רצה לשתות ישתה:

שיטה מקובצת מסכת ברכות דף נב עמוד ב

תכף לנטילת ידיים סעודה. פירוש ולא שיפסיק בשתיית כוס בין נטילה לאכילה. ומזה הטעם יש מי שפירש בפסחים גבי נטל ידיו לא יקדש על היין אלא על הפת כי היכי דתיהו תכף לנטילה סעודה. ומכל מקום אין העולם נזהרין מזה עכשיו שנטילין ידיהם קודם קידוש. וי"ל שלא אמרו אלא לפי מנהגם שהיה דרכם לשתות קודם אכילה והשתיה דבר חלוק בפני עצמו ופעמים נמי היו עושים אותה קודם הסעודה. אבל גבי קידוש שהוא במקום סעודה אין בכך כלום. וכי הא משמע בפרק כיצד מברכין דאמרין מים ראשונים מתחילין מן הגדול וטעמא משום דמסיק ליה תכא מקמיה אף על גב דודאי לא שרי המוציא עד דמטו למיכל כולה. וכי תימא אמאי לא חשיב לה לעיל גבי שלשה תכיפות. איפשר דבפלוגתא לא איירי אף על גב דבית שמאי במקום בית הלל אינה משנה:

תוספות מסכת סוטה דף לט עמוד א ד"ה כל כהן

כל כהן שלא נטל ידיו - פירש רש"י אמר לי רבי אם נטל ידיו שחרית ונטהר כהן אינו צריך ליטול ידיו כשעולה לדוכן וכמדומה שהועתק מהגהת תלמיד שהרי אין לשונו משמע כך דפירש שלא נטל ידיו לפני עלותו לדוכן משמע ממש סמוך ועוד דמייתי גמרא קרא שאו ידיכם קדש וברכו משמע תיכף לנטילת ידיים ברכת כהנים דמשמע ליה השתא דבברכת כהנים משתעי קרא דהיא בנשיאות ידיים ומשמע בירושלמי פ"ח /פ"א/ דברכות דבברכה דמשתעי קרא בעינן נטילת ידיים סמוך לה דמייתי לה התם אברכת המזון והכי איתא שלשה תכיפות הן תיכף לסמיכה שחיטה שנאמר וסמך ושחט תיכף לנטילת ידיים ברכה שנא' שאו ידיכם וברכו תיכף לגאולה תפלה שנא' יהיו לרצון אמרי פי וגו' וכתוב בתריה יענך ה' ביום צרה ובפ' כיצד מברכין (ברכות מב.) משמע דההיא ברכה איירי בברכת המזון מיהו שמעינן מינה דבעינן תיכף נטילת ידיים בברכה דמשתעי ביה קרא והכא מייתי לה אברכת כהנים ועוד אי מיירי הכא בשלא נטל ידיו בשחרית אמאי נקט כהן לנשיאות כפים תיפוק ליה משום דברי תורה שצריך ליטול ידיו כדאמר' בפ"ק דברכות (דף יא:) ובפ"ב (שם יד:) אמר רבי חייא בר רב אשי זימנין סגיאיין הוה קאימנן קמיה דרב לתנווי לן פירקא בסיפרא דבי רב ומקדים וקאי ומשי ידיה ומברך ומנח תפילין והדר אמר לן ואמר נמי התם דבעי לאהדורי בתר מיא לנט"ל לק"ש מיל ומה לי ק"ש ומה לי ברכת כהנים אי משום דצריך ברכה לפניה הכא נמי צריך ברכה לפניה כדאמר לקמן להכי מסתבר דהכא בנטילת ידיים תיכף לברכה מיירי ושיעור תכיפה איכא למישמע מתכיפת סמיכה לשחיטה דאמר' בפ' כל הפסולין (זבחים לג.) כל הסמיכות שהיו שם קורא אני בהם תיכף לסמיכה שחיטה חוץ מזו שהיתה בשער נקנור שאין מצורע יכול ליכנס שם אלמא כדי מהלך משער נקנור עד בית המטבחים לא חשיבה תכיפה ובמסכת מדות (פ"ה מ"א) משמע דלא הוי טפי מעשרים ושתים אמה מקום דריסת רגלי ישראל ומקום דריסת רגלי הכהנים שכל אחד היו י"א אמה.

תוספות מסכת פסחים דף קו עמוד ב ד"ה זימנין סגיאין

זימנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דרב כו' - השתא מסיק דקידוש לא הוי היסח הדעת וא"ת דבפרק אלו דברים (ברכות דף נא.) אמרי ב"ה מוזגין את הכוס ואח"כ נוטלין לידיים ומפרש טעמא משום דתכף לנטילת ידיים סעודה וכי מזיגת הכוס הוי טפי היסח הדעת מקידוש וי"ל דשאני מזיגה שהיא בחמין וצריך דקדוק שלא יחסר ושלא יותיר והוי טפי היסח [הדעת] מקידוש ור"ת פירש דהתם איירי בחול ויש לחוש שאם יטול קודם מזיגה שיעסוק בשאר דברים ולא יאכל לאלתר ולא אדעתיה אבל בשבת אין לחוש שיפליג לדבר אחר שהשלחן ערוך ויאכל מיד.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת המזון סימן קסו

דין הפסקה בין בציעה לנטילה, ובו סעיף אחד.

סעיף א

<א> (א) א' א' א' א' <א' א' א' א' > י' אומרים א' [א] א' (א) שא"צ ליזהר מלהפסיק בין נטילה להמוציא, (ב) ב' <ב' > (ב) ויש אומרים ב' שצריך ליזהר, {א} ב' (ג) וטוב א' ליזהר. ג' <ג' > (ג) ואם שהה (ה) כדי הלך >ג' ג' ב' [ב] כ"ב אמה, (ו) מקרי הפסק (תוס' פ' אלו נאמרים).

משנה ברורה סימן קסו ס"ק ו

(ו) מקרי הפסק - ולא [יא] מקרי תיכף וא"כ לפי מה שפסק המחבר דטוב ליזהר לתכוף נטילה לסעודה יש ליזהר גם מלשהות בינתים שיעור כזה. ודע דעיקר דין תכיפה המוזכר בסימן זה הוא רק מצוה לכתחלה אבל בדיעבד [יב] אפילו שהה הרבה [יג] או הפסיק בינתים אין צריך לחזור וליטול ידיו כל שלא הסיח דעתו בינתים משמירת ידיו: